...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...урят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй ...овно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ 118 (6308)
ИЮНИИН
17
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1951 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

А. М. Горькиин дурасхаалые советскэ арад тэмдэглэнэ (1-дэхи нюур).
Манай республика дотор (1-дэхи нюур).
Украинска искусство ба литературын декада Москвада нээгдэбэ (1-дэхи нюур).
КОМСОМОЛЬСКО АЖАБАЙДАЛ: В. Томилов.—Колхозуудта шефскэ туһаламжа үзүүлнэбди (2-дохи нюур).
КОЛХОЗУУДАЙ ТАРЯАЛАН, САБШАЛАН ДЭЭРЭ: Д. Колмаков—Уялганууд ба бодото хэрэгүүд (2-дохи нюур).
В. Деркина.—Витаминаар элбэг үбһэ бэлдэе (2-дохи нюур).
СОВЕТСКЭ ЛИТЕРАТУРЫН ҮНДЭҺЭ ТАБИГША: Х. Намсараев.—Агуухэ уранзохёолшотой уулзаа һэм (3-дахи нюур).
В. Ананьин.—А. М. Горькиин нэрэмжэтэ музейдэ (3-дахи нюур).
Ц. Галсанов.—Манай Горький (3-дахи нюур).
Кореядэхи событинууд (4-дэхи нюур).
Спорт (4-дэхи нюур).

Ажахын-политическэ шухала зорилго

...ии областной комитедэй ...ум «Республикын колхозууд ...совхозуудта тэжээл бэлэд... бэлэдхэл, тэрэнние үнгэр... ба партийна организацинуу... ...рилгонууд тухай» асуудал ...хэлсэжэ, дэлгэрэнгы шиид... гаргаһан байна. Ниитын ...лда тэжээлэй бата бэхи ба... ...нихон болзор соо байгуулха ...шухала зорилгонууд тус ...бэри соо табигданхай.

...н малажал хадаа манай ...удай гол шухала баялиг ...Малажалые таһалгаряагүй ...үгжөөхын тула, тэрээнэй ...эмые дээшэлүүлхын тула ...түрүүндэ тэжээлэй бата ...база байгуулха, бүдүүн ба ...тэжээл жэлһээ жэлдэ ехээр ...хэ хэрэгтэй. Март һарада ...н партиин областной коми... ...V пленум болбол хуушанай ...тэ байдалай үеын методээр ...руунһалха ябадалые буруу... ...д, тэрээнтэй эрид шанга ...хэхые эриһэн байна. Гэбэ... ...э эрилтэ зарим газарта муу... ...үүлэгдэнэ. Зэдын, Торнин, ...н, Кударын ба бусад хэдэн ...удай зарим колхозуудта ...ан ба бэлшээри һайжаруул... ...ээлэй культурануудые тари... ...рэнэй хойноһоо харууһалха ...ээл бэлэдхэлгэдэ бэлэдхэхэ ...эри хангалтагүйгөөр эмхид... ...эй. Улам бүри ургажа бай... ...тын малые тэжээлээр хүсэд ...н тулада сабшалангай ур... ...эрид дээшэлүүлхэ шухала. ...ой үндэр ургасын мастер... ...герасимовецуудай дүй ...хадаа колхоз бүхэн тон ...зэр зэмсэг хэрэглэн саб... ...айнгаа ургасые ехээр дээшэ... ...шадаха байна гэжэ ха... Имагтал һайнаар ажалла... ...шалан һайжаруулха хүдэл... ...зүбөөр ба һайнаар эмхид... ...эргтэй. Гэбэшье, ногооной ...е дээшэлүүлхэ хэрэгтэ олон ...ууд мүнөө хүрэтэр ёһотой ...л табинагүй, сабшалан ...арга боломжоёо дүүрэнээр ...нэгүй, үнгэрхэдөө сабша... ...эгжүүлхэ ба үтэг хэхэ, шу... ...ргааһанһаань сэбэрлэхэ тү... даалгабаринуудаа дүүргэнэ... ...рим колхозуудай сабшалан... мүнөө хүрэтэр посходоор ...агүй, малда гэшхэгдэжэ ...р.

...аршэбэрэй, Кударын, Кях... бусад зарим аймагуудай ...олхозууд тэжээлэй корне... ...дай ба силосне культурануу... ...рилгые ехээр удааруулаа. ...адаа ниитын малые шэмэтэ ...ээр хангаха асуудалые тоо... ябадал мүнөө хүрэтэр усад... ...дүй гэжэ гэршэлнэ.

...тиин областной комитедэй ...нум тэжээл бэлэдхэлэй саг ...ын бригадануудые бүхы ...уудта байгуулхые эриһэн ... Тус тогтоолые тэрэ дары... ...бэелүүлжэ, бата бэхи бригa... ...ые байгуулһан газарта саб... һайжаруулха хүдэлмэридэ ... амжалтанууд туйлагдаа. ...ьс, Кабанскын, Кударын, ...атайн ба бусад хэдэн айма... зарим колхозуудта тэжээл ...элэй бригаданууд бүри бай... ...даагүй гү, али ёһо тэдысэ ...улагдажа, шадабари багатай ...н үбгэжөөлнүүд оруулагда... ...айха юм. Тэжээлэй бүхы хү... ...ринүүд тэжээл бэлэдхэлэй ...адал даалгагдажа, таряан... ...ай бригаданууд ба малажа... ...үдэлмэрилэгшэд тэжээл бэ... ...гээр юушье хэдэггүй ушар... ...охёолдоно. Энэ хадаа сабша... ...айжаруулгын хүдэлмэридэхи ...алнуудай гол шалтагаануу... ...эгэнинь мүн.

...публикын колхозуудта ба ...үүдтэ үбһэ хуряалгада бэлэд... ...уса ябажа байна. Зэдын, ...атайн, Иволгын, Мухаршэ... Хориин, Түнхэнэй, Прибай... ...ка ба бусад зарим аймгуу... ...һэ хуряалгын олонхи маши... ...үшөө заһабарилагдаадүй ...ар. Олон колхозууд үбһэ ху... ...а шухала зэмсэг хэрэгсэл... нүүдээр өөһэдыгөө хүсэд хангаадүй. Үбһэ хуряалгаар ба силос даралгаар бригадануудай хэхэ хүдэлмэриин түсэбүүд ба даалгабаринууд олон колхозуудта ба МТС-үүдтэ мүнөө хүрэтэр табигдаадүй. Теэд, үбһэ хуряалгын эхилтэр тоотойхон хоног үлөө!

Тэжээл бэлэдхэлэй үе эхилэнхэй. Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ба эртын силос дарахада тон таарамжатай үе мүнөө болоод байна. Гэбэшье, набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ ба эртын силос даралга зарим аймагуудта тон эмхигүйгөөр үнгэргэгдэжэ, үнэтэ саг хаягдажа байна.

Олон колхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлнүүдэй алдуунуудые дабтажа байна, ниитын малые тэжээлээр хангаха хэрэгтэ тон харюусалгагүйгөөр хандана гэжэ эдэ бүхы баримтанууд гэршэлнэ. Эдэ баримтанууд хадаа бэлшээридэ найдадаг ябадал зарим газарта хүсэд усадхагдаагүй гэжэ харуулна.

Зорилго юуб гэхэдэ, сабшалан һайжаруулха, тэжээлэй культурануудай тарилгын хойноһоо харууһалха, үбһэ хуряалгада түргэнөөр, һайнаар бэлэдхэхэ ба тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые түргэнөөр, эрид шууд усадхаха хэрэгтэй. Тэжээл бэлэдхэлгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэн, хүгжэжэ байгаа ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гээшэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай, совхозуудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй шухалын шухала уялга мүн.

Партиин областной комитедэй V пленумэй шиидхэбэри дотор ажалябуулгын дайшалхы программа үгтэжэ, тодорхой зорилгонууд табигданхай. Эдээнние бэелүүлхэ хэрэгтэ мүнөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ шухала. Колхоз, МТС ба совхоз бүхэн үбһэ хуряалгын, тракторна ба морин машинануудые, силосорезкэнүүдые ба тракторнуудые, гарай зэр зэмсэгүүдые болон бусад хэрэгсэлнүүдые июниин 20-һоо хожомдуулангүй заһабарилжа дүүргэхэ ёһотой. Үбһэ хуряалгын, силос даралгын, тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриин түсэбүүдые табилга, бригаданууд ба тракторна отрядуудые бүридхэлгэ, тэдээндэ тэжээл бэлэдхэлэй даалгабаринуудые ба үбһэ сабшалгын участогуудые үгэлгэ июниин 25 хүрэтэр дүүргэгдэхэ ёһотой. Тиихэдэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тула тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ ажаллагшадай хүдэлмэриин хуушанай нормонууд дахин хаража үзэгдэхэ зэргэтэй.

Үбһэ хуряалгые хожомдуулжа эхилхэдэ үбһэ хуряалга таряа хуряалгатай зэргэсэжэ энэ хоёр хүдэлмэриин али нэгэнинь таһалдуулагдадаг байна гэжэ үнгэрһэн жэлнүүдэй дүй дүршэл дээрэһээ харагдана. Тиимэһээ таряа хуряалгын эхилтэр үбһэ сабшалга дүүргэгдэһэн, силос дараха түсэб 90 процентһээ доошо бэшээр дүүргэгдэһэн байха ёһотой.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тула хүдэлмэреэ тон һайнаар эмхидхэхэ, үбһэ хуряалгын ба силос даралгын хүдэлмэридэ бүхы колхознигуудые хабаадуулжа, колхозуудай ба МТС-үүдэй бүхы механизмуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэй.

Ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулгын шухала зорилгые шиидхэхэ харюусалгатай үе болоод байна. Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тула партийна организацинууд эмхидхэлэй ба ниитэ-политическэ хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, тэжээл бэлэдхэлые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө колхознигуудай, МТС-үүд ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой.

Тэжээл бэлэдхэлые жэшээтэ һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, эмхитэй гуримтайгаар ба эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлье!

И. В. СТАЛИН. А. М. ГОРЬКИЙ

Цэдэн ГАЛСАНОВ

МАКСИМ ГОРЬКИДО

Эрэ боро Соколой
Тэрэ, оройдо, гараһан,
Эрэ боро Соколой
Илан, дайсанаа дараһан
Уудам сэнхир огторгой
Уняар манаяа һэбинэ:
Улаан Одоор тодорхой,
Уужам боложо дэлинэ.

Жэбэрһэн хара шэрэм
Жэгүүр алмазаар даалгаһан,
Уран зохёолой хэрэм
Социалис зам дээр һуулгаһан
Ирагуу дууша Горькиин
Мүнөө мантаяа үгыш һаань,
Тариһан алтан үгыень
Таһалха хүсэн байхагүй!

...Сахилгаан Буревестник!
Шамаяа гээһэн шархынгаа
Үбшэнтэй хэдышье һаань,
Уран шүлэгэй оньһондо
Һуран байһан бэеынгээ,
Орон байһан бодолойнгоо
Охин галаар сорьёном.
Дохин, дээшээл оролдоном.

Эрэ боро Соколой
Тэрэ, оройдо, гараһан,
Эрэ боро Соколой
Эржэн гармонёор дуулаһан
Уудам сэнхир огторгой
Үнгын һолонгоор дугаартаа;
Уряа һайхан тодорхой
Огсом аялгань бугаартаа.

А. М. ГОРЬКИИН ДУРАСХААЛЫЕ СОВЕТСКЭ АРАД ТЭМДЭГЛЭНЭ

Революциин буревестник, ородой агуухэ уранзохёолшо А. М. Горькиин арюун һайхан дурасхаалые ороной ажалшад тэмдэглэнэ. Советскэ литературын үндэһэ һуури табигшын ажабайдал ба творчество тухай лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүдые предприятинууд, эмхи зургаанууд, клубууд, культурын байшангуудта хэжэ байна. Уранзохёолшодо зорюулагдаһан выставкэнүүд городской ба хүдөөгэй библиотекэнүүдтэ нээгдээ. Тиимэ выставкэнүүд **Ташкентдэ, Уфада, Ровнодо** нээгдэбэ.

Бабаюртовско районой **(Дагестанска АССР)** библиотекэ «Горький—эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэ» гэһэн номой выставкэ эмхидхээ. А. М. Горькиин «Басаган ба Үхэл», «Буревестник» ба бусад зохёолнуудые библиотекын хүдэлмэрилэгшэд полевой станнуудта уншабад.

Уранзохёолшын творческо зам харуулһан ехэ выставкэ **Арзамас** городто А. М. Горькиин анхан эмхидхэһэн библиотекэ дотор нээгдээ.

Ороной бүхы библиотекэнүүд ба номой магазинуудһаа А. М. Горькиин зохёолнуудые абажа уншанад. Ородой агуухэ уранзохёолшын творчествые **Грузиин** арад зон ехээр һайшаан уншана. А. М. Горькиин ехэнхи зохёолнуудынь грузинска хэлэн дээрэ хэблэгдэнхэй.

Киргизидэ А. М. Горькиин зохёолнууд ехэтэ һайшаагдан уншагдана. Уранзохёолшын «Эхэ», «Минии университедүүд», «Макар Чудра» ба бусад зохёолнуудые хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенци өөһэдынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ уншадаг байха юм. А. М. Горькиин наһа бараһанһаа хойшо 15 жэлэй ойдо зорюулагдан, тэрэнэй статьянууд ба памфледүүд хэблэн гаргагдахань.

Пролетарска агуухэ уранзохёолшын нэрэнь **Литвагай** ажалшадта тон дүтэ инаг болонхой. А. М. Горькиин «Буревестник тухай дуун» гэжэ зохёолынь литовско хэлэн дээрэ анха түрүүн 1902 ондо оршуулагдаһан юм, тэрээниие хэнэйшье оршуулһаниинь мэдэгдээгүй үлэһэн байгаа. Советскэ засагай тогтоһонһоо хойшо Литвагай ажалшад А. М. Горькиин номуудые олоороо уншадаг болоо. Тэрэнэй зохёолнууд тэндэ 300 мянга шахуу экземпляр тиражтайгаар хэблэгдээ. (ТАСС).

Украинска искусство ба литературын декада Москвада нээгдэбэ

Украинска искусство ба литературын декада июниин 15-да Москвада нээгдэбэ. Советскэ Украинын арад өөрынгөө культурын туйлалтануудые харуулхын тула 1500-һаа дээшэ тооной эрхим артистнар, дуушад, хүгжэмшэд, уранзураашад ба уранзохёолшодые, арадай хоорнуудые, дуу ба танцын ансамбльнуудые манай Эхэ ороной столицада эльгээбэ.

Декадын түрүүшын нээлгэ столицын табан эрхим театрнууд ба концертнэ залнууд дотор болоо. Союзуудай байшангай колонно зал соо московско фабрикануд ба заводуудай солото стахановецууд, уранзохёолшод, эрдэмтэд, артистнар, һургуулиин залуушуул суглараа. Сценын гүн дунда В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай портредүүд харагдана.

Суглараагшад ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрое агуухэ вождь нүхэр И. В. Сталин түрүүтэйгээр хүндэтэ президиумдээ һунгаба.

СССР-эй советскэ уранзохёолшодой Союзай генеральна секретарь А. А. Фадеев вечер нээжэ, үгэ хэлээ.

УССР-эй советскэ уранзохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ А. Е. Корнейчук украинска советскэ литература тухай элидхэл хээ. Тэрэ хадаа советскэ Украинын уранзохёолшодой ба бүхы украин арадай үмэнэһээ москвагайхидта зүрхэнэй халуун баяр хүргөө.

—Советскэ Украинын литература болбол, — гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ,—өөрынгөө бүхы амжалтануудаар түбхын түрүүн большевистскэ партиин хүтэлбэридэ, агуухэ багшанар Ленин ба Сталинда уялгатай. Нүхэр Сталинай эсэгэ ёһоной анхарал оролдолго хадаа украин арадай культурын туйлай түргэнөөр сэсэглэн хүгжэхэ ябадал хангаа.

Вечер дээрэ украинска уранзохёолшо П. Тычина, Н. Бажан, В. Собко, М. Рыльский, О. Гончар, Н. Рыбак, Л. Дмитренко, В. Василевская, П. Воронько, А. Малышко ба бусад үгэ хэлээ. Сталинай нэрэмжэтэ автомобильна заводой оломянганай коллективэй делегаци украинска айлшадые амаршалаа.

Суглараагшад хадаа арадуудай вождь нүхэр И. В. Сталинда эльгээхэ амаршалгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталаа:

Һүүлээрнь украин арадай хоорой концерт УССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша, Сталинска шангай лауреат Г. Веревкын хүтэлбэри доро болоо.

Манай республика дотор

ЭКЗАМЕНУУДАА ҺАЙНААР БАРИНА

Хэжэнгын дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад экзаменуудаа амжалтатайгаар барижа байна.

10-дахи классай һурагшад ород хэлээр экзамен һайнаар барижа дүүргэбэ. Тиихэдэ 8-дахи классайхид бурят хэлэнэй экзамение бэшэлгээр үгэхэдөө, барандаа «4» ба «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаа.

Ээлжээтэ экзаменуудта бэлэдхэл ба консультацинууд класс бүхэндэ эмхитэйгээр хэгдэнэ. Эндэ һурагшад ойлгогдоогүй асуудалнуудтаа дүүрэн харюунуудые абана.

А. Жамбалдоржиев.

ЭРХИМ СЭГНЭЛТЭ АБАБА

Курумканай аймагай долоонжэлэй һургуулиин 4-дэхи классые 6 эвенк һурагшад дүүргэжэ гараба. Тэдэнэр барандаа экзаменуудаа «4» ба «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдтэйгээр бариа.

Эдэ һурагшад зунайнгаа амаралтын һүүлээр Улан-Удын эвенкийскэ долоонжэлэй һургуулида һураха байна.

В. Багоров.

Түсэбөө 8000 тонноор үлүүлээ

Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи автомобильна транспортын Управлениин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, шофернууд өөһэд хоорондоо мүрысэн хүдэлмэрилнэ. Тиин, тэдэнэр жэлэй эхиндэ абаһан уялгануудаа һайнаар бэелүүлжэ байна.

Управлениин ба тэрэнэй системын ажахынуудай хүдэлмэриин хахад жэлэй түсэб болзорһоо урид, майн 31-дэ дүүргэгдэбэ.

Үнгэрһэн 5 һара соо түсэбһөө гадуур 8000 тонно ашаан шэрэгдээ. Тэрэ тоодо 1000 тонно үрһэн колхозуудта абаашагдаһан байна. Ашаа шэрэлгые нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада аяар 17 процентээр, пассажирнуудые шэрэлгэнь 76,5 процентээр дээшэлһэн байна.

Мүнөө тус коллектив туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарнагүй, 1951 оной̆нгоо түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүри эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

А. Колесов.

Оролдосотой ажалай үрэ

Улан-Удын басагадай № 2 дунда һургуулиин багшанарай коллектив һурагшадтаа бата бэхи эрдэм олгохын тула ехэ хүсэ ба оролдолго гаргаа. Тэрээнэйнь үрые экзаменууд харуулна. 5-дахи «А», 6-дахи «А», «Б» классуудай һурагшад экзаменуудаа амжалтатайгаар барижа, барандаа удаадахи классуудта орохо болоо.

Мүн 8-дахи «А», 7-дохи «Б», 9-дэхи «А» классуудай һурагшад экзаменууд дээрээ эли тодо ба дүүрэн удхатай харюу үгэжэ, һайн сэгнэлтэнүүдые абана. Тус классуудта хангалтагүй сэгнэлтэ нэгэшье хүн абаагүй.

10-дахи классайхид болбосоролой аттестадта экзамен барина. Тэдэнэр экзаменуудаа һайн сэгнэлтэнүүдтэйгээр барижа, дээдэ һургуулинуудта орохые хүсэнэ. Һурагшад Воробьева, Сдвижкова ба бусад экзамен бариһан лэ предмедүүдээрээ «5», «4» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абана.

МОДО УРАДХУУЛАЛСАНА

Гурэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Прибайкальска райком (түрүүлэгшэнь нүхэр Бурцев) модо урадхуулгаар Итанцын леспромхоздо туһаламжа үзүүлхэ гэһэн шиидхэбэри гаргаһан байна.

Тус шиидхэбэрие бэелүүлэн, аймагай центрын олон хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад үнгэрэгшэ амаралтын үдэр модо урадхуулга дээрэ хүдэлмэрилөө. Ингэжэ, модо урадхуулагшадта коллективнээр туһаламжа үзүүлхэ ябадал саашадаа воскресениин үдэрнүүдтэ хододоо үнгэргэгдэхэ байна.

Ц. Цыдыпов.

УНШАГШАДАЙ ТОО ОЛОШОРНО

Кяхтын городской библиотекэдэ ном уншагшадай тоо улам бүри олошорно. Энэ оной гансахан май һарада. тус библиотекэһээ 800 уншагшад ном абаһан байха юм. Тэдэнэр уранһайханай, политическэ, техническэ ба хүдөө ажахын асуудалнуудаар номуудые уншажа, өөһэдынгөө эрдэм болбосоролые улам хүгжөөнэ.

В. Чиокина.

КОМСОМОЛЬСКО АЖАБАЙДАЛ

Колхозуудта шефскэ туһаламжа үзүүлнэбди

Полевой хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, социалистическэ малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэнь хүдөөгэй комсомольско организацинуудта туһалха гэһэн ехэ зорилго городой комсомольско организациин урда табигдана.

Бабушкин городой комсомольско организаци урда жэлнүүдтэ Кабанскын аймагай колхозуудай комсомольско организацинуудта туһалдаг байгаа. Уранзохёолой ба политическэ литература суглуулжа эльгээдэг, уранһайханай самодеятельностиин бригада эмхидхэжэ гаргадаг, тракторна бригадануудта аптечкэнүүдые эльгээдэг, хабарай тарилгын ба ургаса хуряалгын хүдэлмэридэ туһалха зорилгоор хүнүүдые гаргадаг һэн.

Манай комсомольско организаци энэ шухала хэрэгтэ мүнөө жэл баһал муу бэшээр хабаадана. Городой комсомольско эхин организацинууд ВЛКСМ-эй ЦК-гэй VI пленумэй, комсомолой Бурят-Монголой обкомой II пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, шефтээ абаһан колхозуудтаа горьтой туһаламжа үзүүлнэ.

Городой комсомолецууд 4 мянга үлүүтэй ном суглуулжа, шефтээ абаһан колхозуудтаа бэлэглээ. Тэдэ номуудай дунда Сталинска шангай лауреадуудай, мүн Горькиин, Пушкинай, Маяковскиин, Толстойн зохёолнууд олон.

Предприятинуудай хэдэн олон комсомольско организацинууд элдэб зэр зэмсэгүүдые хэжэ, колхозуудта үгэһэн байна. Жэшээлхэдэ, түмэр замай 11-дэхи дистанциин, техническэ харууһалгын пунктын комсомольско организацинууд Чкаловай нэрэмжэтэ колхоздо слесарна түлхюурнүүдые, түмэр ведронуудые, тармуурнуудые, лейкэнүүдые болон бусад хэрэгсэлнүүдые хэжэ үгэһэн байна.

Прорабска участогай, хэлхээ холбооной 5-дахи дистанциин, электростанциин комсомолецууд Молотовой ба XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта элдэб зэр зэмсэг хэжэ эльгээһэн байна.

Колхозуудта туһалха хүдэлмэридэ манай городой бусад олон предприятинуудай ба эмхи зургаануудай комсомольско организацинууд мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Кабанскын аймагай колхознигуудые культурна талаар хангахын тулада городой культурын байшангай самодеятельностиин коллективүүдэй гэшүүдһээ уранһайханай-агитбригада тусхай байгуулагданхай. Тэрэ бригада колхозуудта гаража, клубуудта, улаан булангуудта, фермэнүүдтэ концерт, зүжэг наада табиһан, лекцинүүдые уншаһан байна.

Июниин 3-най амаралтын үдэр городой комсомолецууд XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо олоороо гаража, воскресник хэһэн байна. Колхозой уһалууриин системэ барилгые түгэсхэхэ зорилго урдаа табиһан байгаа. Энэ үдэр манай комсомолецууд системын гол магистраль 500 метртэ малтажа, 200 кубометр шорой гаргажа хаяа. Энэнь колхозой уһалууриин системэ барилгада ехэхэн нэмэри болоо.

Иимэ воскресничүүдые саашадаа үнгэргэжэ байха гэжэ ВЛКСМ-эй горком шиидэнхэй.

Полевой хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэдэнь колхозуудта үргэн туһаламжа эмхидхэжэ, энэ хэмжээ-ябуулгануудта комсомолецуудые эдэбхитэйгээр хабаадуулан, колхозуулай үндэр ургаса туйлаха хэрэгые хангалсаха байһамнай лабтай.

В. Томилов, ВЛКСМ-эй Бабушкинска горкомой секретарь.

Анхарал табихаар болоо

Сагаан Шулуутайн сомоной «Улаан Шулуута» колхозой комсомольско организаци 50 гаран комсомолецуудһаа бүридэнэ.

Эндэ союздоторой хүдэлмэрине һайжаруулаад, комсомолецуудай дунда политическо-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаад байгаа һаа, тус комсомольско организаци колхозой урда табигдажа байһан ехэнүүд зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэнь партийна организацида туһалха схэхэн хүсэн болохо байгаа.

Гэбэшье, энэ организацида ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. Комсомольско суглаан хэдэн һара соо хэгдээгүй. Комсомолецууд ба залуушуулай политическэ һуралсал эмхидхэгдээгүй.

Комсомольско организациин секретарь нүхэр Р. Эрдынеев хүдэлмэреэ һайжаруулха гэжэ оролдоногүй. Колхозой парторганизаци комсомольско организациингаа хүдэлмэри шангадхаха хэмжээ абанагүй.

Энэ комсомольско организациин хүдэлмэриин байдал тухай ВЛКСМ-эй Мухаршэбэрэй айкомой зүгһөө анхарал табихаар болоо.

Д. Лопилов.

Комсомолецуудай хэһэн ажаглалтанууд дүүргэгдэнэгүй

Улан-Удын городской радиоузелай комсомольско эхин организациин хүдэлмэринь тоосоото-һунгуулиин суглаанай тогтоолоор хангалтагүй гэжэ тоологдоод, шэнэ секретаряар нүхэр Третьякова һунгагдаһан байгаа. Тус суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн комсомолецууд комсомольско организациин хүдэлмэриин ехэнүүд дутуунуудые элирүүлһэн юм. Илангаяа комсомолецуудай политическэ һуралсалай һулаар табигдаһан ба коллективэйнгээ дунда ябуулагдаха ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ комсомольско организациин хабаададаггүй тухай шүүмжэлэл хэгдээ һэн.

Тоосоото-һунгуулиин суглаан болоһоор 6 һара үнгэрөө. Гэбэшье, жиирэй комсомолецуудай шүүмжэлэлтэ ажаглалтануудые дүүргэхэ талаар мүнөө хүрэтэр юушье хэгдээгүй. Энэ һуралсалай жэлдэ комсомолецуудай политическэ һуралсал таһалдаһан байна. Тус организациин 11 комсомолецуудай нэгэниин шье һуралсалда хабаадуулагдангүй, политкружок эмхидхэгдэнгүй үнгэрөө. Мүн бусадшье шүүмжэлэлтэ ажаглалтанууд дүүргэгдэнэгүй.

Нүхэр Третьякова секретаряар һунгагдаһанһаа хойшо комсомольско суглаа оройдоо 4 дахин ёһо тэдысэ үнгэргөө. Жэшээлхэдэ, мартын 20-до районно X комсомольско конференциин шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсээ һэн. Тиихэдэ комсомолецуулай ба залуушуулай идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхын тула тэдэнэрые ямар нэгэн һуралсалда хабаадуулха гэжэ тогтооһон аад, тэрэнээ мүн лэ бэелүүлээгүй.

Нүхэр Третьякова хүдэлмэриин түсэб зохёодоггүй байна. Жэшээлхэдэ, май һарада хүдэлмэриин түсэб зохёогоогүй, ямаршье хүдэлмэри хээгүй. Мүн июнь һарынь хүдэлмэриин түсэб мэнэ һаяхан июниин 11-дэ баталагдаһан байна. Тобшоор хэлэхэдэ, тус организаци юушье хэнэгүй.

Дээрэ дурсагдаһан баримтанууд нүхэр Третьяковагай комсомольско даалгабаридаа харюусалгагүйгөөр хандадаг байһые харуулна.

ВЛКСМ-эй райком хадаа тус организациин хүдэлмэрине һайжаруулха ба тэрэнине бэхижүүлхэ хэмжээ дары абаха зэргэтэй.

Ж. Цыренова.

ТҮРҮҮ БРИГАДАНУУД

Бичурын аймагай «Коммунизм» колхоздо тарянажалай ба тракторна бригадануудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Тарянажалай нэгэдэхи бригадын поли дээрэ Бага-Куналейн МТС-эй бригадир Очир Санжиевай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада хүдэлмэрилнэ. Эдэ хоёр бригаданууд хамтадаа 550 гектарта тарилга хэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлээ.

Һаяхан эдэ түрүү бригадануудта колхозой правлениин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба. Мүнөө эдэ бригаданудай механизаторнууд ба таряашад туйлаһан амжалтануудаараа омогорхон, овёс тарилгые богони болзор соо дүүргэхын тула эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Тракторист Д. Цыремпилов, сеялкэшэн Манибадаров гэгшэд үдэр бүриингөө нормонуудые үлүүлэн дүүргэнэ.

Ю. Дагбаев.

КОЛХОЗУУДАЙ ТАРЯАЛАН, САБШАЛАН ДЭЭ…

Таряанай буртаг үбһэ түүнэ

ТОРЕЙ. (Телефоноор абтаба). Ториин дунда һургуулиин һурагшад амаралтын үдэр бүхэндэ «Коммунизм» колхозой таряанай буртаг үбһэ түүнэ. Энэ һургуулиин 25 һурагшадһаа бүридэһэн нэгэ бригада һаяхан тус колхозой «Большая байба» гэжэ газарай таряанай буртаг үбһэ түүгээ.

Энэ һургуулиин ахалагша пионервожата нүхэр Павловагай хүтэлбэри доро ябалаг нүгөө бригаданъ набшаһата тэжээл бэлэдхэнэ. Эндэ һурагшад Тоня Петрова, Света Браун, Г. Иванова гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилнэ.

Мүн Харацайска эхин һургуулиин һурагшад «Путь Ленина» колхоздо таряанайнь үбһэ түүжэ үгэнэ. Тус һургуулиин багша нүхэр Бабинцевагай хүтэлбэри доро 34 һурагшад 3 үдэр соо 30 гаран гектар таряанай буртаг үбһэ түүгээ.

А. Шатуев.

Бригадын түрүү тракторист

Хабарай хүдэлмэриин урда тээ, Гашейн МТС-эй № 17 тракторна бригадын тракторист нүхэр Дамбажап Эрдынеев социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо 800 га газар (зөөлэн хахалалгада оруулан) элдүүрилхэ, 10 процент горючи ба тоһодохо материалнуудые алмаха уялга абаһан байгаа.

Тракторист нүхэр Эрдынеев хабарай тарилгын хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо Мухаршэбэрэй аймагай «Үнэн» колхозой поли дээрэ һайнаар хүдэлмэрилнэ.

Мүнөө нүхэр Эрдынеев (зөөлэн хахалалгаар) 303 гектар газар элдүүрилжэ, зуугаад килограмм горючи ба тоһодохо материалнуудые алмаа. Энэ тракторист мүнөө абаһан уялгаяа бодотоор бэелүүлхын тула оролдосотойгоор ажаллажа ябана.

Б. Санжиев.

Уялганууд ба бодото хэрэгүүд

Баргажанай аймагай Телятниково-Уринска сельсоведэй Чкаловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо хабарай тарилгые агротехническэ үндэр хэмжээндэ, богонихон болзор соо үнгэргэхэ, ниитын малажалда тэжээлэй тогтууритай база байгуулха уялгануудые абаһан байгаа. Эдэ уялгануудаа дүүргэхын тула тус артелиин гэшүүд эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Энэ колхоз хабарай культурануудай тарилга аймаг соогоо эгээн түрүүлэн, һайн шанартайгаар хэжэ дүүргэ.

Ниитынгээ малажалда тэжээлэй база байгуулхын тула эндэхи колхознигууд горьтой хүдэлмэри хэһэн байна. Хабар, саһанай хайлажа эхилхэдэ, 7 километр утатай канава заһабарилжа һайрамай уһаар 100 гектар таряалангай газар, 60 гектар сабшалан у… байна. Эндэхи колхозни… нөө тэжээлэй культурануу… рилга дүүргэ. Тиихэдэ 50 … сабшалангай газарай … бургааһан сэбэрлэгдээ.

Мүн үбһэ хуряалгада … эндэ муу бэшээр ябуул… Сенокосилканууд ба мори… мүүрнүүдые заһабарилга… һээр үнинэй. Энэ хүдэ… наһажаал колхознигууд эдэ… гээр хабаалалсана. Колхо… Толстихин гар тармуурну… асануудые бэлэдхэнэ. Ко… А. Германов хэлэн үн… хамта сабшалангай газар… шулуунһаань сэбэрлэнэ. М… валов посхоод заһабарилх… үдэрэйнгөө нормо үлүүлэ… гэнэ.

Д. Кол…

Эрхим ургасын түлөө тэмсэнэ

Кяхтын аймагай Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз ниитын адуу малда элбэг хүрэхэ тэжээлэй база байгуулхын тула сабшалангай ба бэлшээриин газарнуудые һайжаруулха, үтэгжүүлхэ хүдэлмэри ябуулхатаяа хамта тэжээлэй культурануудай тарилга энэ жэлдэ үргэдхэһэн байна.

Мүн адуу малда үнэтэ тэжээл болохо набшаһата тэжээл энэ колхоз бэлдэжэ эхилэнхэй, июниин 5-да 20 центнер бэлэдхээд байгаа. Гадна тус колхоз эртын силос дарахын тула бии байһан нүхэнүүдээ сэбэрлэжэ, мүн шэнээр бэ… байна.

Колхозой тэжээл бэлэд… гада нуга газараа һайжа… хүдэлмэри хабартаа үргэн… лаа. Бригадын гэшүүд 680 … газарые моло шулуунһаань … лээ, 10 гектар газарай бо… бургааһа отолжо хаяа, 10 … газарта үтэг хээ.

Мүн үбһэ хуряалгада … лые энэ колхоз муу бэшээр … жа байна. Сенокосилкану… рин тармуурнууд болон бу… зэмсэгүүд заһабарилагдаж…

И. Му…

Үндэр наһатай луговодууд

Сталинай нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой (Хэжэнгэ) гэшүүд, 70 холо гараһан үбгэдүүд Дондок Аюшеев, Дашицырен Дондоков гэгшэд колхознигуудайнгаа дунда тон хүндэтэй юм. Тэдэнэр шадалайнгаа зэргээр колхоздоо туһа хүргэхые хододоо оролдодог.

Ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түл… хоёр үбгэдүүд горьтой … мэри хээ. Тэдэнэр 250 мет… нава малтажа, сабшалан… гаран гектар газар уһала… эдэ луговодууд сабшалан… наг шэбхэ тараана, уһа… үргэлжэлүүлжэ байна.

Б. Гом…

Сэлэнгын аймагай Тельман… жэтэ колхоз ниитынгээ мала… жээлэй тогтууритай база б… түлөө хабар эртэ байхаһаа эх… доо. Мүнөө энэ колхоз сабшал… газар хоёрдохёо уһалжа, сэ… үтэгжүүлжэ байна. Тэжээл б… саг үргэлжын бригада эндэ б… данхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадын гэшү… шалангайнгаа газарай шулуу… ябана.

М. Дегтярева (…

Витаминаар элбэг үбһэ бэлдэе

Манай республикын условидо сабшалан дээрэһээ хуряаһан үбһэ тэжээл хадаа үбэлэй үедэ ниитын малажалда эдюулдэг гол шухала тэжээл юм. Тиимэһээ колхозуудай малажалай хүгжэлтэнь имагтал үбһэ тэжээлэй базаһаа дулдыдадагынь мэдээжэ. Малажалдаа хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэтэсэ хамта, тэрэнэй шанарай ехэ удхашанартай байдагые анхаралдаа абалсаха хэрэгтэй. Һайн шанартай үбһэн тэжээлтэ зүйлнүүдээр ехэ, белогууд болон витаминуудаар элбэг байдаг, тиигээд адуу малда үнэтэ хоол болоно үгэдэг байна. Гэбэшье, республикын олон колхозуул үбһэнэй шанар тушаа анхаралаа табидаггүй, харин хэмжээгээрээ ехэ һаа хамаагүй гэжэ тоолодог байна. Үбһэ хуряалгын үедэ сабшаһан үбһэн мүр дээрээ гү, али валкануул болгогдоод, аяар недели шахуу гү, али үшөөшье удаан саг соо бороодо норожо, наранда хуха хатажа хэбтэдэг ушарнууд үзэгдэдэг. Иимээр үбһэ хуряахада тэрэнэй витаминууд һалашадаг, тон тэжээлтэй хүбинь болохо набшаһаниинь ункалаг байха юм.

Республикын колхозуудта жэл бүри витаминна үбһэн багаар бэлэдхэгдэнэ. Тиин энэнь адуу малда хүсэд хүрэхэ витаминна тэжээл үгэдэггүй. Мүнөө үеын наука хадаа адуу малай организмда элбэг хүрэхэ витаминна тэжээл үгэхые эридэг байна. Бэлэдхэгдэһэн бүхы үбһэ тэжээл витаминуудаар элбэг байгаа һаа, энэ эрилтэ дүүргэгдэхэ байна.

Витаминууд гэжэ юун бэ, малые эдеэлүүлхэдэ энэ ямар удхашанартайб? Витаминууд гэжэ малай томожолгодо ехэ хэрэгтэй, тэдэнэй тэжээл соо байдаг тусгаар органическа зүйлнүүд юм. Витаминууд малай организмын зүбөөр хүгжэлгэдэ ехэ хэрэгтэй. Малай тэжээлдэ удаан саг соо витаминуудай үгы байгаа һаань малай бэе һулардаг, үбшэлжэ болодог байна. Ургамал хадаа витаминуудые үгэдэг юм. Гэбэшье, зарим малнууд өөрынгөө организмда провитаминуудһаа витаминуудые бии болгодог.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ ВИТАМИНУУДЫЕ ҮГЭДЭГ

Үбһэ тэжээлдэ витамин А үгы, харин каротин гү, али провитамин А байдаг. Энэнь (провитамин А) малай организмда ороходоо витамин А болодог. Каротин гээшэ олон янзын тэжээлдэ байдаг юм. Илангаяа һая ургажа байһан люцернэдэ, клевертэ, нугын ногоондо, һайн үбһэндэ, улаан ба шара морковьто энэ элбэг байдаг. Соломодо, мүшэртэ каротин оройдоо байдаггүй. Муугаар сабшажа хуряаһан үбһэндэ, корнеплодто, харгаабхада энэ тон бага байдаг.

Үбһэ тэжээлэй шэмэтэй хоолтой байлга халаа олон янзын условиһоо: ургадаг газарһаа, хүйтэн дулааһаа, шииг нойтонһоо, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудһаа, хуряалгаһаа, хадагалалгаһаа дулдыдадаг байна. Элһэлиг газарта ургаһан ургамалда орходоо наг шэбхээр үтэгжүүлһэн газарта ургаһан ургасада каротин 2 дахин ехэ байдаг. Минеральна, азотно үтэгжүүлгэ үгэһэн газарай үбһэ тэжээлдэ каротин мүн лэ элбэг байдаг. Ургамалые түргэнөөр ургуулхын тула хэрэглэгдэһэн бүхы хэмжээнүүд үбһэндэ каротин элбэг болгодог. Тиихэдэ залаата ногоонойхидо орходоо бобово ургасада каротин һураггүй ехэ байдаг юм.

Каротин гээшэ ногооной ургалгын сагһаа ехээр дулдыдадаг. Ногооной һаяшаг ургажа байха үедэ каротин угаа ехэ байдаг, тиигээд сэсэглэһэнһээнь хойшо бага боложо эхилдэг. Ногоондо каротинай бии бололгодо ган гасуур һаад ушаруулдаг юм. Хэнзэлһэн ногоон баһал каротин ехэтэй байдаг. Ногоон халаа ехэ каротинтай байдаг юм. Тиимэһээ үбһэ хуряахадаа али болохо аргаар каротинииень үлөөхэ хэрэгтэй.

ҮБҺЭ ЗҮБӨӨР БЭЛЭДХЭХЭ ТУХАЙ

Сабшаһан үбһые хатаахада ехэнхидээ тэрэнэй витаминууд гээгдэхээ һанадаг байна. Муугаар хуряаһан үбһэндэ каротин тон бага байдаг, соломодо оройдоо үгы юм. Тиимэһээ малые муу үбһөөр, соломоор эдеэлүүлээ һаа, витаминна тэжээл үгыһөө шалтагаалжа, мал тураха, ашаг шэмэнь доошолхо, түрэлгэнь үсөөн болохо байна. Витаминна тэжээл эдеэгүй малай һүн витаминуудгүй байдаг. Тиимэ һү түлдэнь эдюулхэдэ, тэдэнь үбшэлжэ, үхэхэ ушарнууд болодог. Ушар иимэһээ һайн шанартай, витаминуудаар элбэг үбһэ бэлэдхэхэ гээшэ угаа ехэ удхашанартай. Үбһэ тэжээлэй шанар гээшэ үбһэ сабшалгын болзорһоо дулдыдадаг байна. Ургамалай ургаха бүри гансахан витаминуудынь хородог бэшэ, харин белогуудынь хоролсодог байна.

Олон жэлэй ногоон сэсэглэхэдээ 50 процент хүрэтэр белогоо гээдэг, ургамалые сэсэглэхэһээнь урид сабшаһанда орходоо хожомой болзорто сабшахада белогынь хоёр дахин бага болодог байна гэжэ советскэ элитэ эрдэмтэ академик Вильямс тоолодог һэн. Залуу, һаяхан ургаһан ногоон лэ каротин элбэгтэй байдаг. Иимэ ногоонһоо белково-витаминна концентрат бэлэдхээ һаа, килограмм иимэ концентрат соо 20 процентнь белок ба 250 милиграммынь каротин байдаг. Овёсшье тэжээлэй иимэ ехэ зүйлнүүдтэй байдаггүй. Килограмм овёсто 12 процентнь белок, каротин оройдоо үгы байдаг юм.

Үбһэ зүбөөр хатаахын тула, каротинай ямар юумэнһээ үгы болодогые мэдэхэ шухала. Шүүдэр ба бороодо ороһон үбһэнэй каротин бэлээр үгы болодог юм. Тиихэдэ шингтэй аад наранда шаруулһан үбһэнэй каротин илангаяа бэлээр һаладаг байна. Наранай гэрэлдэ сэхэ шарагдабал каротин баһа үгы болошодог.

Сабшаһан үбһые мүр дээрэнь хатаагшаһаа валканууд болгожо хатаахада каротиниинь һаласагүй, һайн байдаг. Зүгөөр ногооной 45—55 процентые шииг нойтоноійнь хатантаһан хойно валканууд болгохые зүбшөөгдэнэ. Юуб гэхэдэ, шал нойтон ногооe валканууд болгоходо мүр дээрэ хатаагшала орходоо каротиниинь үшөө ехээр хородог юм. Бороотой сагта сабшаһан үбһые тараажа хатаахада каротиниинь илангаяа ехээр, 98 процент хүрэтэрөө гээгдэдэг байна.

Сагай уларилай хуурай байхада ургаса муутай газарта сабшалга ба валканууд болгожо хуряалга хоёрые нэгэн доро хэжэ болохо. Ургаса һайнтай газарта сабшаһан үбһэеэ наранда эбэрээгээд, һүүлээрнь валканууд болгон хуряаха хэрэгтэй.

Ногоон ургамалда витамин Д байдаггүй. Гэбэшье, ногоон болбол провитамин Д ехэтэй байдаг. Тиигээд энэнь наранай гэрэлдэ шарагдахадаа витамин Д болодог байна. Витаминуудаар элбэг үбһэ бэлэдхэхын тула мүнөө оролдохо хэрэгтэй. Иимэ үбһэ бэлэдхэхын тула ногооной сэсэглэхэ үедэнь сабшаад, зүбөөр хатаажа, валкануудтай ба бухалтай үбһэнүүдээ бороодо норгонгүй, түргэнөөр соможо абаха шухала.

ВИТАМИННА ҮБҺЭ БУЙЛУУЛХА ТУХАЙ

Малай түлнүүдтэ, шубуунда, гахайда витаминуудаар ехэ үбһэ буйлуулжа үгэхэ хэрэгтэй. Витаминна үбһэ буйлуулхын тула түбхын түрүүн зохистой участо… олохо шухала. Бобово ба … ногоо элбэгтэй, үтэгжүү… сабшалан дээрэ иимэ үб… луулхада зохистой. Уһал… гүй хуурай газарта ии… буйлуулжа болохогүй. Юу… дэ, шииг нойто багатай … витаминуудынь хородог … Шадаал һаа ногооной, мү… ургасын сэсэглэхэһээ урид… та ногооной колостой бол… сабшаха хэрэгтэй.

Уһалагдадаг газарта ту… хажуурай һүүлээр ургаһан … ногооe витаминна үбһэн б… болохо. Иимэ үбһые наран… ха хатаажа, каротиниинь … хагүйн тула һарабша доро ха… һаа һайн байдаг. Теэд, ех… жээнэй үбһэ бэлэдхэхэдэ… ниие бодотоор бэелүүлх… хэтэй байдаг хадань … хатаажа болохо байна. Саб… һан үбһэеэ наранда ту… эбэрээжэ валканууд болг… рэгтэй. Витаминна үбһэе… норгожо огто болохогүй. … ороо хадаа витаминуу… горьтой хүбиие гээдэг. Иимэ … сарай соо хадагалаа һаа … Ногоон үнгынь алдаху… хатаажа шалаһан һайн ша… үбһэн витаминуудаар баян … Тиихэдэ харалһан, утаатай … һон үбһэн витаминуудайнга… хи хүбиие гээһэн ба шэмэ… лоһон байдаг.

Манай республикын ко… энэ жэлдэ тон һайн шанар… һэ тэжээл бэлэдхэжэ, нии… малые һайн үбһөөр хангах… тай байна.

В. Дерюгина, агр…

Советскэ литературын үндэһэ табигша

М. Горький, Ромэн Роллан.

...уехэ уранзохёолшотой уулзаа һэм

...советскэ литературын ...һуури табигша Алексей ...мович Горькитой уулзаха ...би хорин жэлэй саана ...тудаһан байна. Тэрээнһээ ...хэды үни удаан сагай үн...ше, энэ баясхаланта ушаг...нии сэдьхэл зүрхэндэ бү...дагалагдан үлэжэ, тон ...үнгэрһэн мэтэ элихэнээр ...нна.

...н саагуур аяншалгаһаа ...байхадань Алексей Мак...тай зүүн зүгэй арадуудай ...истическэ университедэй ...оо болоһон уулзалгада би ...һэм.

...үдэ боложо байгаа һэн. ...газаа ябахада, тус клу...лаар дүүрэн зон суглар..., альгаташаха, баярай үгэ... хашхаралдаха гээшэнь ...эхын аргагүй боложо бай...ьс зал руу гүйдэлөөрөө ...боб. Шара плащтай, мал... нэгэ юрын лэ үбгэжөөл ...умһээ бидэн тээшэ баяр... энеэбхилэн хаража, га...зангажа, амаршалан бай.... Тэрэнэй һүүлхэнээр тамхи ... гэхэлээрнь, мундштугайнь ...соо юумэ орошонхой бай..., тамхиниинь һорогдонгүй байгаа гээшэ һэн ха.

...шье Алексей Максимович...үгтэжэ, зал соо байһан ...шье нэрьесэ альгаташабэ. ...энеэбхилһээр һууриһаа ..., хилын саагуур — Фран...аляар аяншалһанаа, тэн...жалша зоной хүндэ хүшэр ...ал тухай удаан тогтожо, угаа һонирхолтойгоор хөөрөө һэн. Хэлэжэ байхадань хүнүүд хүл дээрээ бодошонхой, абяа аниргүй болошоод шагнаа бэлэй. Хэлэһэн үгэ соогоо Алексей Максимович бидэнние эрдэмдэ һурагты, ажабайдалые һайса шэнжэлэгты гэжэ шухалашалан захяа бэлэй.

Хөөрөөгөө дүүргээдүй байхаһаань эхилээд, бидэнэр элдэб асуудалтай бэшэгүүдые дамжуулан үгэбэбди. Хажуудань ябалсаһан нэгэ залуу хүбүүн (мүнөө бодоходом хүбүүниинь бололтой) тэдэ бэшэгүүдые наряар суглуулан абажа, бишыхан шара булгайр сумка руу хэжэл байгаа һэн.

Алексей Максимович үгэ хэлэжэ байхадаа гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр һанал сэдьхэлээ хүдэлгэжэ, гэнтэ шанга, гэнтэ аали болгон дуугардаг байгаа. Шэг шарайень харахада урин зөөлэнөөр үзэгдөө һэн, үһэниинь шэнгэн аад, шарабтар буурал үнгэтэй, саб сагаан хүргануудтай гарынь илангаяа зохидоор харагдаа бэлэй. Тэрэнэй гоёор хөөрэхыень тон ехэ анхаралтайгаар ба баяртайгаар шагнаа бэлэйбди.

Энэ уулзалган хэды үни холын байбашье, минии сэдьхэлдэ хэтэдээ мартатдашагүй, баясхаланта дурасхаалай тэмдэг үлөөгөө.

Х. Намсараев, уранзохёолшо, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Ц. ЦЫРЕМПИЛОВ

МАКСИМ ГОРЬКИЙ

Алексей Максимович Горький—
Агууехэ
революциин
дүлэтэ дууша,
Социализмын
илалтын түлөө
тэмсэлшэ,
Капитализмын
үмхи байдалые
элирүүлэгшэ.
Горькиин хэлэһэн
эрид хурса
үгэнүүд
Газар
газараар —
хаагууршье дүүрэжэ,
Дай үүдхэгшэдэй
толгой руу
харбан бууна.
Дэлхэйн
бүхы хэлэн дээгүүр
хэлэгдэжэ,
Хүн бүхэнэй
сэдьхэлые дулаасуулна.
Хүдэлмэридэмнай,
илалтадамнай
туһална.
Манай Горький
мүнөөшье,
үглөөшье
Маанадаараал
хэтэ мүнхэдөө.
Коммунизмын
Үглөөдэрымнай
байгуулалсажа,
Хамта
мантаяа срэлсэхэл.

А. М. Горькиин нэрэмжэтэ музейдэ

Ородой агууехэ урғнзохёолшо, советскэ литературын үндэһэ һуури табигша Алексей Максимович Горькиин наһа бараһаар арбан табан жэл үнгэрбэ. «Ленинэй һүүлээр Горькиин наһа баралга хадаа манай орондо ба хүн түрэлтэндэ эгээл хүндэ гээгдэл болоно» гэжэ Алексей Максимовичые хүдөөлүүлгын траурна митинг дээрэ нүхэр В. М. Молотов хэлээ һэн. Ажалшадай инаг уранзохёолшын арюун һайхан ами наһыень арадай бузар дайсад хорото муухайгаар таһалһан байна.

Агууехэ уранзохёолшын нэрэтэй холбоотой юумэнүүдые советскэ хүнүүд нигтаар хинан хадагална. Советскэ правительствын тусхай тогтоолоор манай ороной столицын гоё һайхан байшангуудай нэгэндэнь Горькиин нэрэмжэтэ музей 1937 оной ноябрь соо нээгдэһэн байна. Коммунизмын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө наһые ба оюун бэлигые үгэһэн агууехэ патриодой литературна болон ниитын ажал-ябуулгые музейн суглуулһан документальна материалнууд элеэр харуулна.

Документальна материалнууд соонһоонь В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай автографууд илангаяа һонирхолтой. Хүн түрэлтэнэй агууехэ вождьнорой ба уранзохёолшын таһаршагүй хани барисааень тус автографууд гэршэлнэ. В. И. Ленин ба И. В. Сталин Горькидо саг үргэлжэ анхаралаа табидаг байгаа.

Музейн экспонадууд 10 зал эзэлнэ. Түрүүшынь зал соо агууехэ уранзохёолшын бага ба эдир наһан тухай харуулна. Тэрэ хадаа үгытэй хүнэй хүбүүн байжа, бага наһандаа үлэсхэлэн гашуудал, дарлалта, мүлжэлтэ үзөө юм. М. Горький тухай нүхэр В. М. Молотов ингэжэ хэлээ һэн:

«Бидэ мэдэнэбди: Горький болбол агуүехэ уранзохёолшо болохын тула хүшэр хүндэ ядаралһаа ба гашуудалһаа мултархын тула бага наһанһаа эхилэн олон жэлэй туршада үсэд шанга тэмсэл хэхэ ёһотой байгаа. Тэрэ хадаа ажабайдалай оёорто нэгэнтэбэшэ хаягдадаг һэн, тэндэ оюун бэлигтэй, ухаатай үсөөн бэшэ хүнүүд наһа бараа. Хоолойгоо тэжээхын тулада багашье ба ехэшье капиталистнуудта маляраар, пекареэр, конторщигоор, ашаа тээгшээр, батрагаар тэрэ үни хүдэлмэрилөө юм».

Түрэл оронойнгоо олон городууд ба нютагуудаар ябахадаа революционно кружогуудай хүдэлмэридэ хабаадалсаһанайнь түлөө Горькиие хаанта засаг хашаһан, мүрдэһэн байна. Тиигэжэ ябахадаа уранзохёолшо хүдэлмэришэн ангиин агууехэ хүсыень мэдэржэ, тэрэнэй ерээдүйдэнь батаар этигээ һэн. Шэнэ зуунжэлэй эхеэр «Макар Чудра», «Изергиль хүгшэн» гэһэн зохёолнуудые тэрэ бэшээ. «Балар харанхы байдалһаа» гараха арга бии гэһэн революционно уряал тэдээн соонһоонь соностоо һэн. Агууехэ уранзохёолшын бага ба эдир наһанайнь байдалые эли тодоор харуулһан материалнуудтай ажалшад музейн 1-дэхи зал соо танилсана.

1901—1904 онуудай үедэхи Горькиин ажабайдалые харуулһан фотографинууд № 2 зал соо бии. Тиихэдэ Алексей Максимович хүндэтэ академигээр һунгагдаһан байгаа. Уранзохёолшын оюун бэлигые хаанта засаг хэды мэдэжэшье байгаа һаа, революционно ажал-ябуулгынь түлөө тэрэниие Арзамас город сүлэлгэдэ эльгээгээ һэн. Тэндэһээ сүлөөлэгдэһэн хойноо Алексей Максимович олон газарнуудаар аяншалһан байна. Тэрэ Америка ошожо ерэхэдээ тэндэхи империализмын бодото шарайе зохёолнууд соогоо элеэр харуулаа.

Удаадахи зал соонь 1905 оной революцида Горькиин хабаадалга болон 1914 он хүрэтэрхи ажабайдал ба ажал-ябуулгадань хабаатай экспонадууд бии юм. Олониитын хүдэлөөнэй ургалтые, хүдэлмэришэн ангиин революционно хүсые элеэр харуулһан «Эхэ» гэжэ романиие Алексей Максимовичын зохёоһон тухай материалнууд олон. Энэ роман соогоо уранзохёолшо хатуу тэмсэлээр бии болгогдоһон шэнэ хүнүүдэй шэнжэ шанарые ба тэдэнэй эрэлхэг зоригые, баатаршалгые, героизмые харуулна. В. И. Ленин энэ номдо үндэр сэгнэлтэ үгөө юм: «Хэрэгтэй ном,— гэжэ Владимир Ильич хэлээ һэн,— революционно хүдэлөөндэ олон хүдэлмэришэд ушар ёһо мэдэнгүйгөөр, стихийнээр хабаалаа, мүнөө тэдэнэр «Эхые» өөһэдтөө ехэ ашаг туһатайгаар уншаха».

Агуүехэ Октябрьска революциин һүүлдэ Горькиин хэһэн ажалябуулга тухай экспонадууд хэдэн залнуудые эзэлнэ. «А. М. Горький—советскэ литературна хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэ», «А. М. Горький—советскэ агууехэ патриот», «А. М. Горький—Улаан Армиин хани нүхэр», «А. М. Горький—фашизмда эсэргүүсэн тэмсэгшэ» гэһэн темэнүүд ехэ һонирхолтой. Советскэ арадтай уранзохёолшын нигта холбоотой байһыень харуулһан хэблэгдэмэл материалнууд ба Горькиин өөрынь бэшэһэн бэшэгүүд тэндэ бии.

Хэдэн жэлэй туршада хилын саана бэеэ аргалуулжа байһанаа 1928 ондо М. Горький Эхэ орондоо бусажа ерээ юм. Тэрэ Эхэ оронойнгоо элдэб нютагуудаар аяншалха зуураа, хүдэлмэришэдтэй, колхозниигуудтай, пионернүүдтэй уулзажа, олон очеркнүүдые бэшэһэн ба шэнэ, ехэ номуудые зохёохоёо материал суглуулһан байна.

Манай орондо түйлагдаһан социалистическэ байгуулалтын амжалтаар Горький ехэ омогорходог һэн. Агууехэ уранзохёолшо Советскэ Союзай дайсадые балшыса элирүүлдэг байгаа. Мүн советскэ хүнүүдые хэзээдэшье һэргэлиг байхыень тэрэ уряалдаг бэлэй.

1932 ондо советскэ арад Алексей Максимовичын литературна ба олониитын ажал-ябуулга хэжэ эхилһээр дүшэн жэл гүйсэһэнэй ойе тэмдэглэһэн байна. Горькиие ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба нүхэр Сталинай амаршалһан амаршалгануудай текстнүүдтэй мраморна досканууд музей соо эли газарта хадаатай. «Хүндэтэ Алексей Максимович,—гэжэ Иосиф Виссарионович бэшэнэ,—Таниие үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб, гарыетнай шангаар алханаб. Хүдэлмэришэн ангиин дайсадые [illegible]айлган, бүхы ажалшадые баярлуулан, үни удаан жэлдэ ажаһуухыетнай ба ажаллахыетнай хүсэнэб».

Горькиин наһа бараһан үдэр, тэрэниие хүдөөлүүлгэ тухай материалнууд юһэдэхи залда бии. Советскэ Союзда ба бусадшье оронуудта хэблэгдэһэн Горькиин зохёолнууд һүүлшын зал соо табяатай. Дэлхэйн олон арадуудай хэлэн дээрэ тэрэнэй зохёолнууд хэблэгдэнхэй. Горькиин арба гаран зохёолнууд ганцахан лэ Хитадта хэблэгдэнхэй юм.

«Горький болбол уранһайханай асари ехэ оюун бэлиг гээшэ. Тэрэ хадаа бүхы дэлхэйн пролетарска хүдэлөөндэ ехэ туһа асарһан ба асархашье байна» гэжэ Владимир Ильич Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые музейн материалнууд эли тодоор гэршэлэн батална.

В. Ананьин.

Фото-выставкэнүүд эмхидхэгдэбэ

Ородой агууехэ уранзохёолшо А. М. Горькиин ажабайдал ба ажал-ябулга тухай фото-выставкэнүүдые хизаар ороноо шэнжэлхэ республиканска музей эмхидхэһэн байна. Тус выставкэнүүдтэ арадай агууехэ вождьнор В. И. Ленин ба И. В. Сталин гэгшэдтэй Алексей Максимовичын уулзалганууд харуулагданхай. Мүн Лев Толстой, Стасов, Репин гэгшэдтэй Горькиин уулзалгые харуулһан зурагууд тэндэ бии.

Иимэ фото-выставкэнүүд городой культура ба амаралтын парк соо эмхидхэгдэһэн музейн филиалда табигданхай.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

МАНАЙ ГОРЬКИЙ

...дэр ородой агууехэ уран...шо, советскэ литературын ... табигша Алексей Максимо... Горькиин наһа бараһанһаа ... арбан табан жэл гүйсэхэнь.

...уехэ уранзохёолшо Алек... Максимовичын алдар соло ...советскэ арад зондо, бүхы ...н прогрессивнэ хүн түрэл...э айхабтар хүндэтэй.

...иин 10-да Москвада А. М. ...ндо памятник бодхоолго ... СССР-эй советскэ уранзо...дой союзай генеральна сек... А. А. Фадеев ингэжэ хэ... байна:

...ынтөө уран гениин хүсөөр ... хадаа ородой ба дэлхэйн ...турын гигантнуудай зэргэ...на. Тиихэдэ агуүехэ оюун ...нгээ шэнжэ шанар ба зо... талаар, олон миллион ...эришэн хүнүүдэй ухаан ...дэ, мүнөө үеын советскэ ... шэнжэ шанарые зохёохо ..., дэлхэйн бүхы оронуудай ...ан хүнүүдтэ революционно ...анистическэ шанарнуудые ...хэ ба хүмүүжүүлхэ ябадал...хэ мэргэнээр нүлөөлхэ та... — Алексей Максимович ...той тэнсэхэ уранзохёолшо ... дэлхэй дээрэ үгы ба бай... юм.

...мэ дээрэһээ, советскэ хү... Горькиин мүнхэ зохёолнуу...уншахадаа, тэрэнэй дурас...е шаналхадаа: «Манай ...ий» гэжэ омогтойгоор хэлэ...

Максим Горький хадаа революциин галта буревестник байһан юм. Өөрынгөө жэшээлэшэгүй уран ба хүсэтэй зохёолнууд соо ород арадай баатар ехэ хүсые али бүхы талаһаань удхалан харуулһан байна. Ород арадай эрхим хүбүүн, арад зондоо эми бэеэрээ дуратай байһан Горький өөрынгөө арадые «айхабтар, бүри хэлэшэгүй ехэ оюун бэлигтэй байна» гэжэ омогорхолтойгоор хэлэһэн юм.

Хүн гэһэн үгэ омогтойгоор ханхинан дуулдана!—гэжэ Горькиин хэлэһэн уран мэргэн үгэ бүхы дэлхэй дээрэ зэдэлэн гараа бэлэй. Зохёолнууд соогоо капиталистическэ дэлхэйн бүхы яра шархануудые харуулжа, баяд ноёдые хурса үгэнүүдээр элирүүлэн сохижо, мүлжэгдэн дарлаглагшадые үни холоһоо хойшо үмөөрэн, тэдэнэй досоо эсэргүүсэлтын зоримгой бодол түрүүлжэ ерэһэн байха юм.

Мүнөө Максим Горькиин хурса мэргэн үгэнүүд болбол хүн түрэлхитэндэ харша империалистическэ реакциин бузар муухай хүсэнүүдтэ эсэргүү манай тэмсэлэй зэбсэг боложо үгэнэ. Эб найрамдалай ба демократиин дайсадта эсэргүү тэмсэхэдээ, шэнэ дай үүдхэгшэдтэ эсэргүү бодохсдоо бидэнэр бүхы дэлхэйн үмэнэ агууехэ Горькиин үгэнүүдые дурданабди: газар дэлхэй дээрэ ажалшан зон хадаа «нара гэрэлгүй, аялга дуун ба амар жаргалгүй, хүндэ хүшэр ажалда баригданги» байһай гэжэ Американ империалистнууд хүсэнэ. «Бүхы оронуудай капиталистнууд хүн дүрсэгүй, зэбүүрхэмэ муухай хүйхэрнүүд...» байна.

Эдэ онобшотой сэхэ үгэнүүдыень бүхы дэлхэйн эб найрамдалай тала баригшад, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэд дабтан хэлэнэ. Эдэ үгэнүүдынь американо-английска империализмын бузар муухай шэг шарайе, ан арьяатанай шэнжэтэй дотор гадарыень гамгүйгөөр элишэлэн гаргажа, тэдээнтэй эбсэшэгүй эрид шанга тэмсэл ябуулхые уряалдаг байна. Тиимэ дээрэһээнь бүхы дэлхэйн ажалшан арад, прогрессивнэ хүн түрэлхитэн: **«Манай Горький»** гэжэ омогтойгоор хэлэнэ.

Мүнөө Максим Горькиин сэсэн мэргэн үгэнүүд, уранһайхан зохёолнууд коммунизмын түлөө тэмсэлэй хурса зэбсэг болонхой. **Коммунизм** гэһэн галта үгэнүүд манай орон дотор анха түрүүн бэелүүлэгдэн эхилээд, мүнөө хурдан түргэн алхамаар байгуулагдажа байна. Бидэнэр мүнөөдэр үшөө 1935 ондо Горькиин хэлэһэн үгэнүүдые бүхы дэлхэйн үмэнэ омогтойгоор дабтан хэлэнэбди:

«Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союз соо байгуулагдаһан эдэ бүгэдэ болбол хоёр арбан жэл хүрэхэгүй болзор соо байгуулагдаһан байна, энэ хадаа Союзай арадуудай бэлиг түгэлдэр байһан тухай, тэдэнэй ажалай героизм тухай, Ленинэй һургаалаар ба партяар, Иосиф Сталинай улам ургажа байгаа хизаарлашагүй ехэ хүсэ шадалаар хүтэлбэрилэгдэһэн Советскэ Социалистическэ Республикануудай пролетариат ажалшан хүн түрэлхитэнэй шэнэ культура, шэнэ түүхэ зохёожо байһан тухайнь юунһээшье тодорхой гоёор хэлэжэ үгэнэ».

Эдэ үгэнүүдэйнь сэсэн мэргэн байһаниие мүнөө манай орон дотор амжалта түгэлдэрөөр ябуулагдажа байгаа коммунизмын агууехэ байгуулалтанууд гэршэлжэ үгэнэ.

Бүхы дэлхэйн арадуудта, газар дэлхэйн бүхы ажалшан зондо агууехэ вождьнор ба багшанар Владимир Ильич Ленин, Иосиф Виссарионович Сталин хоёрһоо бэшэ үлүү үнэтэй, түрэл һайхан нэрэ алдар байхагүй. Горький хадаа эдэ агууехэ багшанарай үнэн сэхэ хани нүхэрынь байһан, тэдэнэрэй мүхэшэгүй хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ сэдьхэл зүрхэнэйнгөө бүхы гал дүлые, уранзохёолшо ба олониитын ажал-ябуулагша байһан бүхы зориг хүсэлөө зорюулһан байна. Тиимэ дээрэһээнь бүхы түрүү хүн түрэлтэн: **«Манай Горький»** гэжэ омогтойгоор ба хүндэтэйгөөр хэлэдэг. Юум бэ гэхэдэ, Горькиин хэлэһэн үгэнүүд, бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэн анги ба прогрессивнэ интеллигенцидэ хандан хэлэһэн үгэнүүд хододоо советскэ арадай үмэнэһөө, социализмын ороной үмэнэһөө, Ленин ба Сталинай түрэһэн ороной үмэнэһөө ханхинан гарадаг байгаа.

Ород орон, агууехэ ород арад, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай бүхы арадууд агууехэ уранзохёолшоёо **«Манай Горький»** гэжэ хэлэхэдээ, дэлхэйн бүмбэрсэгэй алибүхы булан тохойнуудтахи миллион миллион ажалшан зоной инаг дуратай уранзохёолшо мүн гэжэ мэдэнэ. Горькиин бэшэһэн номууд бүхы дэлхэйн арадуудай хэлэнүүд дээрэ оршуулагдажа тараһан ба түүхын бодото ээзэд болохо ажалшан зоной зүрхэ сэдьхэлые уран үгөөрөө хүдэлгэдэг байна.

Манай орон дотор Максим Горькиин зохёолнуудые өөрынгөө түрэл хэлэн дээрэ оршуулжа уншаагүй зон гэжэ үгы. Ородой агууехэ уранзохёолшын эрхим номууд мүн бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулагдажа, олон мянган тиражтайгаар хэблэгдэнхэй. «Эхэ», «Январиин 9», «Сокол тухай дуун», «Буревестник» ба бусад зохёолнуудынь манай арадай тон дуратай номууд юм.

Бурят-Монголой уранзохёолшод өөһэдынгөө агууехэ багша Горькиин зохёолнуудһаа үдэр бүриин һургаал абажа байдаг. Бурят-Монголой советскэ литературын һуури табигша уранзохёолшо, поэт ба драматург Хоца Намсараев хадаа Максим Горькиие минии эрхим багша гэжэ тоолодог байна. Тэдэ үнэхөөрөө хараад үзэхэдэ, бурят-монгол литературын эрхим зохёолнууд (Хоца Намсараевай повестьнууд ба «Үүрэй толон» гэжэ роман, Жамсо Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэжэ роман ба бусад) Максим Горькиин хурса мэргэн зохёолнуудай нүлөөн доро, социалистическэ реализмын үүдэнһээ бэшэгдэһэн байна. Өөһэдынгөө арадай үзэгдөөгүй ехэ амжалтануудые бэшэхэдээ, үдэр бүхэндэ үргэнөөр үзэгдэжэ байгаа коммунизмын шэнжэ түхэлнүүдые харуулхадаа, шэнэ дайе үүсхэгшэдтэ эсэргүү эб найрамдалай түлөө тэмсэлые бэшэхэдээ, манай уранзохёолшод Горькиин замаар ябана. Ушар тиимэ дээрэһээ манай бурят-монгол арад зон, мүн бүхы советскэ арадууд шэнги, Максим Горькиие «Манай **Горький»** гэжэ омогтойгоор хэлэнэ.

Горький болбол бүхы сагай прогрессивнэ уранзохёолшодто мүнхэдөө үльгэр жэшээ боложо үгэнэ. Энэ ехэ мастерай дүлэтэ халуун үгэнүүд бүхы сагуудай хилэнүүдые һаадгүйгөөр дабажа, хүн зоной зүрхые тэмсэл ба сүлөөгэй халуун охёор сорьёно.

«Нүхэр! Ши хадаа газар дээрэ тон шухала хэрэгтэй хүн гээшэш... ши хадаа үнэхөөрөө шэнэ дэлхэй байгуулжа эхилбэ гээшэб гэжэ мэдэ, этигэ.

Һура, һурга!»

Ингэжэ Максим Горький советскэ хүндэ, коммунизм байгуулагша эрэлхэг хүндэ хандаһан байна.

«Газар дээрэ тон шухала хэрэгтэй хүн»—советскэ хүн болбол мүнөө эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй жагсаалые толгойлжо, дэлхэйн ажалшадай арюун тэмсэлэй улаан тугые дээрэ үргэн ябана.

«Бидэнэр Владимир Ильич Ленинэй генеэр гэрэлтүүлэгдэһэн орондо, Иосиф Сталинай түмэр хатуу зоригой эсэшэ сусашагүйгөөр ба гайхамшаг бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байһан орондо ажаябанабди». Алексей Максимович Горькиин зүрхэнэй халуун эдэ үгэнүүд манай тугууд дээрэ алтаар яларна.

Ажалшан арад зохёохы ажалаа ба эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлээ ябуулхадаа эдэ үгэнүүдээр зоригоо шангадхажа, жагсаалаа тэгшэдхэнэ. Ингэжэ Горький мантаяа, маанарайнгаа зэргэдэ амиды ябана.

Мүнөөдэр бүхы советскэ арадууд агууехэ ородой уранзохёолшодо бодхооһон дурасхаал памятнигай дэргэдэ **«Манай Горький»** гэжэ зүрхэнэйнгөө ниигүүлэн нэгэн хүн шэнгеэр хэлэнэ.

М. ГОРЬКИИН НЭРЭМЖЭТЭ БИБЛИОТЕКЭ СОО

Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын уншалгын зал соо хүдэлмэришэд, албахаагшад, студентнэр, һурагшад үдэр бүри олон байдаг.

Тэдэнэр шэнэ номуудые уншажаа, экзаменуудта бэлэдхэжэ эндэ ерэнэ.

Түрүүшын зураг дээрэ: уншагшад дуратай номуудаа энэ библиотекэһээ шэлэн абажа байна. Тэндэ элдэб номууд олон юм. Библиотекэдэнь 105 мянган том элдэб номууд бии. Городой ажалшад эндэһээ һонин номуудые абажа уншана. Гансаханшье городто бэшэ, мүн худөө нютагуудташье ажалшад номуудые олоор уншана. Тиимэһээнь, жэл ерэхэ бүри республика доторнай библиотекэнүүдэй тоо олон болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ аймагууд 18 библиотекэ нээгдэһэн байна. Энэ жэлдэ 20 библиотекэ шэнээр нээгдэхэнь.

Республиканска библиотекэ городуудай, аймагудай ба худөөгэй библиотекэнүүдтэ зорюулан шэнэ кадрнуудые бэлэдхэнэ. Гадна, библиотекарьнүүдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ курса эндэ эмхидхэгдэнэ.

Хоёрдохи зураг дээрэ: библиотекарьнүүдэй курсада һурагшад, комсомолканууд Роза Тонхоноева, Ханда Очирова гэгшэд советскэ арадай инаг уранзохёолшо Алексей Максимович Горькиин зохёолые уншажа байна. Тэдэнэр хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулиин 9-дэхи ба 10-дахи классуудта һурадаг.

Гурбадахи зураг дээрэ: республиканска библиотекын директорые научна талаарнь орлогшо Д. Жарков библиотекарьнүүдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ нэгэ һарын курсын курсантнартай заняти хэжэ байна.

Доодо зураг дээрэ: педучилищиин ба пединститутай 4-дэхи курсуудай студентнэр Мыдыгма Сандакова, Лидия Семиусова гэгшэд (түрүүшын

зэргэдэ) республиканска библиотекын уншалгын зал соо экзаменуудтаа бэлэдхэжэ байна.

М. Минеевэй фото-очерк.

Хоёрдохёо уһалжа дүүргэбэ

Хэжэнгын аймагай Доодо-Худанай сомоной, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо сабшалан уһалалга һайнаар ябуулагдажа байна. Луговодууд Д. Мункуев, С. Доржиев гэгшэд сабшалан дээрээ үндэр баян ургаса ургуулхын тулада стахановскаар хүдэлмэрилнэ.

Тэдэнэр Жибхээһэн гэжэ газартахи сабшалангай 1500 гектар талмайе хабар эртүүр һайрамай уһаар уһалһан байгаа. Мүнөө эдэ луговодууд горхоной уһые каналаар урадхуулан, тэрэ сабшалангаа хоёрдохёо уһалжа дүүргэбэ. МТФ-гэй малшад тус сабшалангай шулуу ба бургааһа арилгажа дүүргэбэ.

Б. Доржиев.

ГЕНЕРАЛИССИМУС И. В. СТАЛИНАЙ МОНУМЕНТАЛЬНА СКУЛЬПТУРА ПРАГАДА ТАБИГДАХАНЬ

ПРАГА, июнин 14. (ТАСС). Чехословацка телеграфна агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Генералиссимус И. В. Сталинай монументальна скульптурые Прагада барюулха правительственна комитедэй һаяын заседани дээрэ монументын проект баталагдаа. Скульптор Отокар Швец, архитекторнууд Иржи Штурса ба Власта Штурсова гэгшэд проект зохёобо. Тус монумент чешскэ гранидаар хэгдэхэ байна.

Советскэ артистнууд Италида ехэ амжалта туйлаба

РИМ, июнин 15. (ТАСС). Үсэгэлдэр Флоренциин муниципальна театр соо советскэ баледэй мастернууд — Сталинска шангай лауреадууд Галина Уланова, Юрий Кондратов гэгшэд эхилэн наадаба.

Италиин олон городуудһаа ба хилын саанаһаашье тусхай ерэһэн хүнүүд советскэ баледые ехэтэ һонирхожо хараба.

Муниципальна театрта зон дүүрэн байгаа. Улановагай ба Кондратовай үгэһэн концерт Флоренциин хүгжэмэй фестивалиин түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ амжалта туйлаба. Энээниие гайхамшаг ехэ амжалта гэжэ тэндэхи газетэнүүд нэрлэнэ.

Концертын программадань Чайковскиин, Глиэрэй, Сен-Сансын балетнэ зохёолнуудһаа отрывогууд, Шопенэй ба Рубинштейнэй хүгжэмдэ тааруулһан танцанууд ороһон байха юм.

Концертдэ ерэгшэд балетнэ номернуудые ехэ овациар угтаһан ба хэдэ хэдэн номернуудые дахин дабтахыень гуйһан байна. Концертын дүүрэһэнэй һүүлдэ хүн зон, хэблэлэй түлөөлэгшэд, фотографууд советскэ артистнуудые хүлеэжэ театрын дэргэдэ удаан байһан ба дахин дахин оваци хэжэ артистнуудые үдэшэһэн байна. Скрипкээр каадагша Баринова, виолончелист Ростропович, пианистнууд Вальтер ба Зыбцев гэгшэд тус концертдэ мүн лэ хабаадаа.

7.872 мянга гаран чехословацка гражданинууд Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гар табяа

ПРАГА, июнин 14 (ТАСС). Эдлэжээтэ коммюнике соогоо, Чехословакиин национальна фронтын тэмсэлэй централь на комитет ба эб найрамдалай тала барилгашадай Чехословацка комитет болбол Баруун Германиие зэбсэглэлгэ эсэргүү ба реакцин хорото ябуулгада эсэргүү, агуухэ табан державануудай хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталуулхын түлөө хэгдэһэн арадай голосованиин ябаса тухай мэдээсэнэ.

Чехословацка республикын 7.872.109 гражданинууд энэ оной июнин 13 хүрэтэр арадай голосованиин бюллетеньнүүдтэ гараа табяа гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Венгриин нүүрһэнэй промышленностиин хүгжэлтэ

БУДАПЕШТ, июнин 15. (ТАСС). Венгерскэ арадай республикын гүрэнэй Суглаанай һаяа батлаһан табанжэлэй, үргэдхэгдэһэн шэнэ түсэбэй ёһоор, тус орон дотор табанжэлэй эсэс хүрэтэр нүүрһэ малтан абалга 1949 онойхитой сасуулхада 2,5 дахин шахуу ургаха ёһотой байна, энэнь жэл соо 27,5 миллион тонно нүүрһэ үгэхэ болоно.

Польшодо гүрэнэй шангууд бии болгогдобо

ВАРШАВА, июнин 15. (ТАСС). Наукын, техникын ба искусствын хүгжэлтэ тухай саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргажа, мүн национальна культура хүгжөөхые эрмэлзэн, Польско республикын министрнүүдэй Совет «Наукын, техникын ба искусствын талаар түйлаһан амжалтануудай түлөө гүрэнэй шангуудые» бии болгобо. Тус шангууд хадаа гүрэнэй шангуудай комитедэй табиһан дурадхалнуудай үндэһөөр жэл бүри июлиин 22-то, «Польшын һэргээн байгуулагдаһан» үдэртэ правительствын президиумэдэ олгогдохо байна.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, июнин 15. (ТАСС). Арадай армиин частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ Хитадай һайндурагантай нигта хани харилсаатай ябажа, американо-английска интервентнүүдэй сэрэгүүдэй ба лисынмановска сэрэгүүдэй шанга добтолгонуудые амжалтатайгаар гэдэргэнь сохин, тэдэнэй хүнүүд ба зэбсэглэлые ехэ гээлтэ хоролтонуудта оруулжа байна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани энэ үдэр мэдээсэбэ.

Канадада эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн дэлгэрнэ

ОТТАВА, июнин 15. (ТАСС). Эбэй Пакт баталуулха тухай Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гар табилга Канадада амжалтатайгаар үргэлжэлжэ байна. Июнин 2-ой гансахан үдэр 17 мянга гаран хүн гар табяа.

Мүнөө гансахан Британска Колумбида 40 мянга үлүүтэй хүн гар табиба.

Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин секретариат Англиин гадаадын хэрэгүүдэй Министртэ шанга харюу үгэбэ

БУДАПЕШТ, июнин 14. (ТАСС). Парламентын гэшүүдэй асуудалнуудта харюу үгэхэ зуураа, майн эсэстэ Англиин гадаадын хэрэгүүдэй Министр Герберт Моррисон хадаа демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерации (ВФДМ) ба студентнүүдэй Уласхоорондын союз (МСС) тушаа хараал шэрээл хэжэ, эдэ организацинуудые «табадахи колонно» гэжэ нэрлэһэн байна. 1951 оной августын 5-һаа 19 хүрэтэр Берлиндэ болохо залуушуулай ба студентнүүдэй уласхоорондын фестивальда Баруун Германиин залуушуулай ошохо ябадалда һаад хэхэ тухай баруунай гурбан гүрэнүүдэй верховно комиссарнуудта хандаһан тухайгаа Моррисон мэдүүлбэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, ВФДМ-гэй секретариат Моррисондо бэшэг эльгээбэ, тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Шэнэ дайнай аюулда эсэргүү, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ залуушуул нэгэдэгты!» гэһэн гайхамшаг ба простой лозунг доро эб найрамдал хамгаалха залуушуулай ба студентнүүдэй бүхэдэлхэйн гурбадахи фестивальда бэлэдхэжэ байгаа дэлхэйн залуушуулай һайн һайхан үүсхэлые сохихын тулада, иимэ хардалгын мэдүүлгэнүүд, господин Моррисон, Танда хэрэгтэй болоо. Энэ лозунг доро дэлхэйн заха хизаар бүриһөө, 80 гаран оронуудһаа 25 мянган хүбүүд ба басагад, бүхы Германиһаа немецкэ 2 миллион залуушуул суглархаа байна. Фашизмын гуламта байһан Берлиндэ эдэ залуушуул харилсан уулзахадаа, эб найрамдал хамгаалхын тула нэгэдхэ гэһэн агуухэ аршун зорилго табина. Хоорондоо хөөрэлдэжэ шадаха байхабди гэжэ тэдэнэр этигэнэ.

Эб найрамдалай дайсад лэ арадуудай хоорондо сүлөөтэйгөөр харилсаха ба хэлсээ түйлаха гэһэн аршун нангин идеядэ тиимэ хоротойгоор хандадаг юм гэжэ танай ороной залуушуул ба үнэн сэдьхэлтэ хүнүүд ойлгоно. Танай угаа һула дорой байһаниие эдэнэр ойлгоно, ушарынь хардалга ба полицейскэ хэмжээ-ябуулганууд халдаа аргаа ядаһан хүнүүдэй хэрэг мүн.

Фестивалиин амжалтада һаад хэхые бодоо һаа, таанар эндүүрнэ гэшэт. Бүхы дэлхэйн залуушуул энэ зун Берлиндэ уулзахаар шиидэнхэй.

Элдэб үзэл бодолтой ба олон янзын социальна байдалтай олон зуугаад залуу англичанинууд фестивальда хабаадахаар Берлин ерэхэ. Фестиваль хадаа, господин Моррисон, эб найрамдалай ба хани барисаанай һайндэр болохо байна. Дайе эб найрамдал илахал.

ООН-эй секретариадта Албаниин гадаадын хэрэгүүдэй Министрын орлогшо бэшэг эльгээбэ

ТИРАНА, июнин 14. (ТАСС). 1951 оной майн 1-нээ 27 хүрэтэрхи үе соо Албаниин арадай республикын агаарай, хуурай газарай ба далайн хилэнүүдые афинска правительствын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зүгһөө 24 дахин дабаһан тушаа протестын бэшэгые Албаниин арадай республикын гадаадын хэрэгүүдэй Министрын орлогшо ООН-эй секретариадта эльгээбэ.

Албанска хилые грекэскэ солдадуудай дабаһан, буудаһан, албанска пограничнигуудые барижа абаашаха һэдэлгэ гаргаһан, Албаниин территоридо хоролон һүйдэхэгшэдые эльгээһэн, Албаниин территори дээгүүр грекэскэ самолёдуудай саг үргэлжэ ниидэһэн бүхы ушарнууд бэшэг соо заагдана.

Афинска засагаархидай агрессивнэ хорото муухай ябуулганууд эсэргүү эрид протест тус бэшэг соо мэдүүлэгдэнэ, энэ гэмтэ хэрэг зогсоохын тулада шухала хэмжээнүүдые абахыень ООН-һоо эриинэ.

Лисынмановска бүлэгэй забхайрал

НЬЮ-ЙОРК, июнин 15. (ТАСС). Лисынмановска бүлэгэй забхайралынь угаа ехэ хэмжээтэй болоо. Ли Сын Манай американска ээздшье энээниие нюужа шаданагүй. Пусанһаа Юнайтед пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, лисынмановска армиин һуралсалай лагерьнууд тухай хэрэгые мүрдэһэн комиссиин түрүүлэгшэ Су Мин Хо иигэжэ мэдээсэбэ: лисынмановска армида татагдаһан 50 мянга гаран хүн үнгэрэгшэ жэлэй декабриһаа хойшо үлэсэжэ ба үбшэлжэ үхэбэ. Хэдэн зуугаад мянган солдадууд сэрэгһээ тэрьедэн арилаа.

Лисынмановска национальна гвардиин забхайрһан офицернүүдэй спекуляци хадаа солдадуудай олоороо үхэхэ ба хэлэшэгүйгөөр зобохо ябадалда хүргэһэн байна гэжэ мүрдэлгэ харуулба. Солдадуудые һургаха ябадалда национальна гвардиин һомолһон мүнгэнһөө 2 миллион гаран доллар үгы болоо. Декабрь соо 300 миль газарта баалалтаар солдадуудай хэһэн «үхэлэй маршын» тодорхой ушарые комисси элирүүлээ. Тиихэдэ 300 мянган хүн сэрэгһээ тэрьедэһэн гү, али шэрүүн хүйтэндэ үхэһэн байна.

Һуралсалай лагерьнуудай байрануу дулаасуулагданагүй, солдадуудта хубсаһа, дэбисхэрэй хэрэгсэлнүүд үгтэдэггүй байна. Тэдэнэр даарахагүйн тулада бэеэ соломон дэбисхэрээр хушадаг ба муухай бүлеэр бэеэ орёохо баатай болодог байна. «Хэдэн үдэрөөр эдээ хоол абадаггүй байгаабди, абахадаамнайшье малай тэжээлһээ муу хоол байдаг һэн» гэжэ амиды үлэһэн солдадууд мэдүүлбэ.

Турциин прогрессивнэ ажал-ябуулагшадые сүгдэлжэ байна

СТАМБУЛ, июнин 15. (ТАСС). «Джумхуриет» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, «коммунистическэ пропаганда хэбэ» гэжэ гэмнэгдэһэн 22 нюурнуудые сүүдлэхэ процесс Анкарада эхилбэ.

Студентнүүд—Фарук Урал, Фарук Шенель, Саим Джейхан, Кязим Сельджук Шенер, Дурсун Али Дараджа, Яшар Коксал, Шевкет Акчинар, Анкарагай коммунальна ажахын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд—Исмаил Аййылдыз, Халиль Аййылдыз, слесарь-заһабарилагша Кязим Шахинер, өёдолшо Исмаил Алтын, юстициин министерствын хүдэлмэрилэгшэ Шюкрю Финал ба бусад сүүдлэгдэжэ байна.

Сүүд хаалтатайгаар болохо байна.

Спорт

Республикын физкультурни... эдэ үдэрнүүд...

Футболоор БМАССР... һуурин түлөө республи... най һаяхан эхилһэн ... городууд ба аймагууд... но 30 команда хабаада... на.

Аймцентрнүүдтэ хүде... мандануудай дунда ... матчнууд үнгэрэгдэбэ... аймагай спортменууд ... сезониие эмхитэйгээр ... дэнэр түрүүшынгээ мат... гэһэн тоотойгоор ... шүүгээ. Удаань тэдэнэр ... хидтэй уулзажа, 3:0 гэһэ... гоор илалта туйлаһан бай...

Тиихэдэ, Сэлэнгын ... «Шахтёр» гэжэ спортивна... бын футболистнууд иволг... тон бэлэхэнээр шүүгж, ... 10:4 гэһэн тоотойгоор ...

Кабанскын футболисты... бушкин городой команды... Яруунынхид өөрынгөө ... хорининхидтай наадаж... шүүһэн байна.

Мухаршэбэрэй футболис... команда Бичура ошожо ... тэндэхи командада шүү...

* * *

Волейбол наадалгаар ... кын кубок абахын түлө... сеен үнгэргэгдэжэ байна... городууд ба аймагууда... манданууд хабаалалсана.

Закаменай аймагай ... листнууд һайнаар наадаж... Тэдэнэр түрүүшынгээ мат... рииннхидые, удаань зэд... шүүгээ.

Новоселенгинскдэ, полв... иволгынхидтай уулзажа ... зуураа, айлшадайнгаа эр... командые шүүһэн ба 2:... тоотойгоор иволгынхидай... нэрэй волейболоо ко... шүүгдэһэн байна юм. Хор... лейболистнар Сосново-О... ярууныхидые өөһэдын ... нэрэ илаа. Тэрэшэлэн ... аймагай команда сэлэн... шүүбэ.

А. Ил...

Харюусалгата ... Б. А. О...

МҮНӨӨДЭР УЛАН-У...

Кинотеатр «ПРОГРЕСС» — ... тивна нэрэ хунда» (16, 18, ... часуудһаа ба 23 час 45 ми... Кинотеатр «ЭРДЭМ» — «... стун» (11, 13 часуудһаа), ... рамдал бүхы дэлхэй дээрэ ... 17, 19, 21 часуудһаа).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора —7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного ... промышленности—6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03618. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.00...